

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 9

**МИРОВНЕ МИСИЈЕ:
НАДА, ОБАВЕЗА И ПРАВДА**

РАТ ЗА МИР

О рату као једној од најдеструктивнијих друштвених појава сведоче чак и прве странице историје човечанства. Вековима је људски род бележио свеколики напредак, али кључни сведок човековог несавршенства јесте управо његов уклету пратилац – рат!

Једни су ишли у освајачке походе, други су хтели само минимум животног простора, неки су, вођени погубном политиком, хтели цео свет... Наравно, нигде никоме и никада рат није донео добро. Напротив. Попут бумеранга враћала се снага удара намењена противнику. Милионске људске жртве, неописиве патње и страховита разарања, ђавољев су белег ратова. И где год проговори оружје, занеми памет.

Свет је уморан од ратова. Једини рат који има смисла и ваљало би га водити до краја јесте рат за – мир! Трајна објава рата свим ратовима. Можда утопија, али једина нада за нашу планету уплашену да може бити уништено све што је на њој милијардама година стварано. Зато су непроцењиво значајне мировне мисије које деценијама широм света хладе усвијане главе, ућуткују оружје и враћају веру у живот без рата.

Б. КОПУНОВИЋ

Пише
пуковник Петар Ђорнаков,
начелник Центра за мировне
операције ГШ ВСЦГ

Идеја и стварност Уједињених нација

ИСКУШЕЊА КОЛЕКТИВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Земље победнице над фашизмом у Другом светском рату, суочавајући се са последицама два светска сукоба, која су човечанству донела до тада незабележена страдања и разарања, одучиле су да створе нови међународни поредак како би се онемогућило избијање ратова великих размера, а сукоби између држава решавали мирним путем – рат би се забранио као средство решавања међудржавних сукоба. Кључна улога у спровођењу те идеје поверена је новоформираној Организацији Уједињених нација (1945). Она је својим оснивачким актом (Повељом УН), који су ратификовале државе чланице, добила мандат, механизме и инструменте, да у оквирима нове дефинисаних принципа међународних односа остварује своју улогу у решавању сукоба и очувању регионалног и светског мира.

Својена Повеља Организације Уједињених нација, као највиши међународни правни акт, унела је у међународне односе инструменте колективне безбедности који укључују санкције и примену силе (укључујући и војну) ради одбране држава од агресије, отклањања претњи миру и очувању мира. Разлаз бивших савезника на два супротстављена блока, свега неколико година пошто су креирали нови међународни светски поредак, допринео је да систем међународне безбедности не заживи на начин како је пројектован Повељом УН.

Употреба вета идеолошки и политички супротстављених сталних чланова у Савету безбедности УН онемогућила је примену механизма система колективне безбедности који су били дефинисани у поглављу VII Повеље УН. Упркос томе, УН су се већ 1948. године суочиле са потребом да посредују у решавању међународних сукоба. Мисија UNTSO била је прва мисија УН која је успостављена ради надгледања процеса поделе Палестине и формирања Арапске и Јеврејске државе на њеном простору. Исте године, УН су посредовале у заустављању сукоба и надгледању примирја између Пакистана и Индије у Кашмиру у оквиру мисије UNMOGIP. Упркос чињеници да две првоуспостављене мисије УН још увек нису окончане, УН су у периоду од 1948. до 1991. са својим снагама учествовале у 48 мировних операција, од којих су већина успешно испуниле свој мандат.

Према прихваћеном моделу *мировних операција за очување мира* (Peacekeeping Operations), како су назване, оне су имале мандат на основу поглавља VI Повеље УН, који предвиђа медијацију и пружање "добрих услуга" УН и међународне заједнице земљама у сукобу. Формула за ову врсту операција састојала се од сагласности држава да прекину оружане сукобе и прихвате посредовања УН, уз ангажовање међународних трупа под

заставом УН до постизања трајног мира, односно политичког решења сукоба.

Говорећи о улози коју су војне снаге добиле у мировним операцијама под мандатом УН, Даг Хамаршелд, генерални секретар УН, најбоље је изразио природу тих операција, рекавши: "Очување мира није војнички посао, али само војник може да га обави".

■ НОВА СЛИКА СВЕТА

Са завршетком "хладног рата" окончава се период релативне светске стабилности која је почивала на равнотежи моћи и геополитичкој подели света између два светска блока. Свет постаје сигурнији јер је уклоњена опасност од светског рата и регионалних сукоба. Ризици од међудржавних сукоба су све мањи, јер већина држава Америке и Европе стреми истим вредносним, политичким и безбедносним циљевима. На светској позорници као једина светска суперсила остају САД, које уз подршку земаља "западне демократије" и НАТО постају доминантан фактор у међународним односима. На међународној сцени развијају се односи у којима многи виде елементе новог међународног поретка и који називају "PAX AMERICANA".

Истовремено, нестанак међународних механизма који су обезбеђивали геополитичку стабилност довео је до ерупције грађанских, међуетничких и верски мотивисаних ратова у "Трећем свету", који су оставили катастрофалне последице на становништво и економију тих земаља. У последњој деценији 20. века забележено је више геноцида него у целокупној историји човечанства. Милиони погинулих и десетине милиона осакаћених, интерно расељених и избеглих, трагичан је биланс десетине ратних сукоба у који су обележили крај другог миленијума.

У глобализованом свету последице ратова и распада држава "Трећег света" нису могле да остану у локалним оквирима

“урушени држава”. Развијени свет суочио се са “новим безбедносним претњама” у виду асиметричних претњи, попут тероризма или организованог криминала који су озбиљно угрозили националну, регионалну и глобалну безбедност.

Национални интереси држава да се одговори на нове безбедносне претње, притисци јавног мњења у развијеним земљама да се зауставе крвави грађански, верски и етнички сукоби и промењени геополитички односи великих и регионалних сила, резултирали су јачањем међународног интервенционизма на почетку 21. века.

Савет безбедности УН, одражавајући нове односе између својих сталних чланица са правом вета, све чешће посеже за одредбама главе VII Повеље УН, која дозвољава примену санкција и свих расположивих средстава (еуфемизам који у међународним односима значи примену оружане силе) против земаља које представљају претњу миру и безбедности.

У овом периоду САД, у оквиру НАТОа или са својим савезницима, такође су у неколико наврата предузимале међународне операције са мандатом УН или без њега, којима су штитиле своје националне интересе изван своје националне територије.

МОДЕЛИ ОПЕРАЦИЈА

Велике промене у садржају и карактеру сукоба, међународно-правном основу за њихово извођење, циљевима и мандату које су поједине операције добијале, јачини и композицији снага које учествују у операцијама, довеле су до појаве великог броја различитих модела операција и потребе да се појам “мировних операција” редефинише у складу са савременим појавама. Појам “мировних операција” данас не може обухватити све врсте операција у којима се националне снаге могу наћи у међународном окружењу. Због тога, већина земаља које учествују у различитим типовима међународних операција користи појам “мултинационалне операције” као заједнички и општи у свом правном и доктринар-

ЗНАЧАЈ УЧЕШЋА

Србија и Црна Гора, попут осталих земаља у региону, суочена је са кореним реформом система безбедности. Тај процес садржи три основна елемента: успостављање цивилне, односно демократске контроле над системом безбедности, реформу оружаних снага и интеграцију сопственог система у системе колективне безбедности.

У том процесу учешће земље у мултинационалним операцијама постаје двоструко значајно: као један од основних захтева реформе оружаних снага и као “улазница” у системе колективне безбедности.

Суочене са новим безбедносним изазовима у свету, упоредо са смањењем опасности од међудржавних сукоба, земље које имају аспирацију да постану део јединствене европско-атлантске безбедносне архитектуре добиле су нову улогу да учествују у активностима очувања мира, контроли и решавању криза и борби против глобалног тероризма на просторима ван матичне територије.

Искуства других земаља у региону југоисточне Европе веома снажно илуструје ову тезу. Оне су упркос разликама у јачини оружаних снага и степену остварења реформских захвата постигле значајне резултате у осавремењавању војне организације и стварању нових капацитета оружаних снага према захтевима реформских процеса. Потврда промена које су се десиле у оружаним снагама најочитије се огледа у образовању и ангажовању снага у мултинационалним операцијама у свету.

Број, врста и карактер мисија у којима државе нашег региона учествују указују на опште политичке прилике у појединим земљама, политичке и безбедносне приоритете влада, финансијске могућности земље и капацитете оружаних снага да испуне ове мисије. Земље НАТОа (Бугарска, Румунија и Мађарска) на путу уласка у ову организацију прихватиле су велики терет ангажовањем бројних снага у најзахтевнијим операцијама Алијансе (Ирак, Авганистан и простор бивше Југославије). Албанија, Македонија, БиХ и Хрватска на основу постојећег општег политичког консензуса за што скорији улазак земаља у НАТО постижу веома запажене резултате у подизању својих капацитета и повећању учешћа у мултинационалним операцијама у Авганистану и Ираку.

Учешће у мултинационалним операцијама, према изјавама политичких лидера ових земаља, упркос несумњивом терету који је представљало за те земље, био фактор који је највише допринео њиховом приближавању НАТОу и ЕУ.

Нема сумње да СЦГ тренутно заостаје за земљама у региону по обиму ангажовања у мултинационалним операцијама. Заостајање се може надокнадити, јер ВРСЦГ поседује људске ресурсе и знање потребно да земља за релативно кратко време заузме место које јој припада у овој области. Међутим, да би се тај циљ остварио потребно је што пре схватити да период у коме живимо захтева наше потпуно укључивање у регионалне интеграционе процесе, а да је учешће земље у мултинационалним операцијама важна и незаобилазна карика тог процеса.

снага које имају у свом саставу, организације и командовања.

Велики број различитих типова “мировних операција УН” пре свега треба разликовати на основу међународно-правног основа који је одређен Резолуцијом Савета безбедности УН, односно да ли мисија има мандат на основу поглавља VI (постигнут

ном систему. “Мировне операције” остају назив само за једну категорију “мултинационалних операција”.

Уколико бисмо данас покушали да у оквиру појма “мултинационалних операција” дефинишемо и систематизујемо све моделе операција, суочили бисмо смо се са нимало лаким задатком. Можда је најјуптније кренути од најопштијег критеријума који се односи на њихов међународно-правни легитимитет, препознајући оне које свој легитимитет имају у мандату који им је поверен Резолуцијом Савета безбедности УН и оне које су без њега и које легитимитет и легалитет свог ангажовања траже у ширем тумачењу међународног права или Повеље УН. Прве мисије најчешће називамо “мировним операцијама са мандатом УН”, док се у другу категорију “мултинационалних операција без мандата УН” убрајају “мултинационалне операције које изводе регионалне организације” (кампанја НАТОа на СРЈ 1999) и “мултинационалне операције савезничких снага” (Операције савезничких снага на Ирак 2003). Регионалне безбедносне организације попут НАТОа, у својим доктринама разликују већи број мултинационалних операција – од оних чији је циљ самоодбрана (члан 5. Атлантске повеље), операције: “подршке миру”, “очувања мира”, “наметања мира”, “превенције криза”, “успостављања мира”, “изградње мира” и “хуманитарних операција” до “хуманитарних интервенција”.

У ери која је наступила после “хладног рата” мировне операције УН су, такође, доживеле изузетну експанзију: у погледу бројности (број је повећан за око четири пута у односу на период “хладног рата”), мандата који им је поверен, те по квантитету и комплексности

МИРОВНЕ МИСИЈЕ: НАД

је споразум са странама у сукобу) или поглавља VII Повеље УН (споразум сукобљених страна није постигнут, постоји изражена могућност поновне ескалације сукоба зарађених страна или испољавање непријатељстава неке од зарађених страна према мировним снагама у мисији). На основу тог критеријума могуће је закључити да ли снаге УН имају улогу прихваћеног медијатора у сукобу или УН изражавају своју спремност да у решавању сукоба примене мере принуде и силе, попут санкција и предузимања "операције наметања мира". Упркос чињеници да снаге УН већ учествују у операцијама дефинисаним у поглављу VII Повеље УН у Африци или на Хаитију, уобичајено је да Организација УН "робусне мултинационалне операције наметања мира", које захтевају чврст ланац командовања и ангажовање војних снага високих борбених могућности, повери регионалној безбедносној организацији која има капацитете да обавља овакву врсту задатака. Основ за ангажовање регионалних организација у мировним операцијама УН налази се у члану 53. поглавља VIII Повеље УН.

Уводећи назив "традиционалне" за "операције очувања мира" које су доминирале током "хладног рата", УН су током решавања унутрашњих оружаних сукоба у земљама на Балкану, Латинској Америци и Африци у последњој деценији 20. века развиле нови модел операција, коме су дали назив "комплексне мировне операције". "Комплексне мировне операције УН" или "Операција УН за националну изградњу" могу се заснивати на поглављима VI или VII Повеље УН, у зависности од тога да ли је међународна заједница са странама у сукобу постигла споразум о прекиду непријатељстава. Мандат "комплексних операција" представљају задаци очувања мира и безбедности у земљи после завршетка оружаног сукоба, разоружање, демобилизација и реинтеграција припадника паравојних групација, изградња урушених државних институција и изградња одрживог економског развоја. Учешће у решавању унутрашњих сукоба и извођење "комплексних мировних операција" представљало је велики изазов за организацију УН, не само на терену већ и у централној на Ист Риверу у Њујорку. После великих процеса реорганизације и доградње доктрине употребе мировних снага, ОУН су крајем деведесетих 20. века изградиле концепт "комплексних мировних операција", које су, поред традиционалне војне компоненте (војних снага и војних посматрача), добиле и веома развијене компоненте цивилне администрације (коју најчешће чини УН администрација) и цивилних полицијских снага (коју чине међународне полицијске снаге).

■ ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Сложено питање управљања "комплексном мировном операцијом" решено је на два начина. "Комплексне мировне операције" које изводе снаге УН у надлежности су администрације УН (мисије у Африци). Операције у којима су поједине компоненте мисије (војна или полицијска) дате у надлежност регионалних организација имају подељену надлежност у командовању. Најчешће, УН задржавају управљање администрацијом УН преко специјалног изасланика генералног секретара УН, док се руковођење војном и полицијском компонентом предаје регионалној организацији која је задужена за спровођење мандата из своје надлежности (Косово и Метохија, Авганистан).

Размишљајући о будућности мировних операција, могуће је са извесношћу предвидети неколико правца кретања. Уједињене нације ће остати једина међународна организација која ће имати мандат да својим резолуцијама даје неспоран легитимитет и легалитет мултинационалним операцијама. Сарадња

Хуманост на првом месту: помоћ угроженом афричком становништву стиже и ваздушним путем

МИЛИОН ПЛАВИХ ШЛЕМОВА

Од свог настанка до данас, УН су извеле 60 мисија и 172 преговарачка мировна процеса са сукобљеним странама. У тим мисијама је учествовало око милион људи из 110 земаља. Данас у 17 мировних операција под плавим шлемовима УН учествује око 64.200 људи из 108 земаља. Допринос мисија УН у проналажењу решења које ће донети трајни мир у зарађеним подручјима, ублажити патњу и страдања цивилног становништва, свакако је немерљив.

УН и регионалних организација у очувању стабилности, безбедности и пружању хуманитарне помоћи шириће се на нова подручја света. Африка, са бројним кризним жариштима, екстремним сиромаштвом и болестима које угрожавају егзистенцију великих делова популације, у наредној деценији биће у средишту напора међународне заједнице за опоравак тог континента.

Не умањујући допринос које САД дају напорима УН у области мировних операција (САД обезбеђују око 28 одсто буџета мировних операција УН) извесно је да ће САД, преокупирани својим стратешким интересима у борби против глобалног тероризма и решавању сукоба на Блиском и Средњем истоку, тежиште имати у мултинационалним операцијама које ће бити изведене у подручјима од њеног стратешког интереса.

А, ОБАВЕЗА И ПРАВДА

ЗНАЧАЈНА УЛОГА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Југославија је у периоду "хладног рата" изградила позицију земље која је имала запажено место и активну улогу у међународним односима. За њен међународни положај посебан значај представљала је чињеница да је Југославија била оснивач и један од лидера "несврстаног покрета", који је са несумњивим моралним престижом представљао алтернативу постојећој блоковској подели света. Важан део "активне и мирољубиве спољне политике" државе испољавао се у иницијативама и подршци напорима међународне заједнице за решавање сукоба у свету. Део тих напора представљале су и мировне операције УН у којима је Југославија имала запажено учешће.

У периоду од 1956. до 1991. године Југославија је учествовала у шест мировних операција. Посебно је импресивно њено учешће у тада највећој мировној операцији УН под називом UNEF I на Синају, са одредом јачине око 600 људи, што је чинило око 23 одсто укупних снага мисије. У 22 ротације одреда током 11 година (1956. до 1967), у мисији је учествовало више од 14.200 припадника ЈНА и других државних органа.

О ефикасности и моралном престижу које су припадници Југословенске армије имали у свету говори и чињеница да је за команданта мисије UNIMOG, коју је ОУН успоставила 1989. године, после десетогодишњег рата између Ирака и Ирана, постављен југословенски генерал, који је остао на тој дужности до успешног окончања мисије.

Међутим, распад Југославије, грађански ратови који су

уследили, али и њена међународна изолација, избацили су је из круга земаља које су учествовале у обезбеђењу мира и безбедности у свету. Простори бивших република Југославије у којима су беснели грађански ратови постају места где међународне снаге испробавају и усавршавају процедуре и инструменте свог међународног ангажмана.

ДРУГИ ПОЧЕТАК

Поновним учешћем Србије и Црне Горе у мировним операцијама УН у периоду 2002. године првенствено се изражава намера земље да, после свог повратка у ОУН заузме место земље чланице УН која активно извршава обавезе у очувању мира и безбедности у кризним подручјима света. У том периоду Србија и Црна Гора прихватила је обавезу ангажовања 13 војних посматрача у пет мисија: у Источном Тимору, Либерiji, Обали Слоноваче и Бурундију, уз шесточлани санитарски тим ангажован у ДР Конго.

Постоје захтеви УН за веће учешће Србије и Црне Горе, односно слање контингената пут мировних операција у Либерiji, Хаитију, Сијера Леонеу. Током 2004. и 2005. године нису могли бити реализовани, пре свега, због недостатка законске регулативе и помањкања људских и материјалних ресурса.

Стратегија одбране, усвојена у октобру 2004. године, која је Војсци одредила мисију да учествује у изградњи и очувању мира у региону и свету представљала је први корак у трасирању нове ере развоја Војске и њеног укључивања у мултинационалне операције.

Закон о мировним операцијама који је убрзо након тога усвојен правно је регулисао питања која су била предмет израженог јавног занимања и полемике попут оних о врсти операција у којима ће Србија и Црна Гора учествовати, надлежности и процедури одлучивања о учешћу у мировним операцијама, статусних питања лица у мировним операцијама и финансирања мировних операција.

Текст Закона представљао је компромис политичких партија у Скупштини СЦГ које су имале различите ставове о потреби, обиму и значају учешћа СЦГ у мировним операцијама. Сложеност законске процедуре, те спорост и неефикасност надлежних органа у разматрању тих питања одражава прилично распрострањен став да учешће у мировним операцијама не представља тренутно приоритет државне заједнице, што је резултирало чињеницом да Скупштина СЦГ у току 2005. и до маја 2006. године није успела да размотри предлоге Савета министра о учешћу СЦГ у новим мировним мисијама (UNMIS у Судану и ISAF у Авганистану), нити је донела одлуку о продужетку учешћа СЦГ у постојећим мисијама.

Реализујући закључке Савета министара, Министарство одбране СЦГ предузело је низ мера ради оспособљавања кадра и припреми јединица за евентуално ангажовање у мировним операцијама. Непостојање политичке одлуке и обезбеђење наменских финансијских средстава негативно се одразило на брзину усвајања системских мера којима бисмо створили потребне организацијске, кадровске и логистичке услове за припрему, ангажовање и замену јединица у мировним операцијама. Постојећи степен професионализације Војске, садржај система обуке јединица, степен и квалитет њихове опремљености, те развијеност система командовања представљају тренутна ограничења за значајније учешће јединица ВСЦГ у мировним операцијама.

Међутим, изражена спремност једног броја развијених земаља да пруже потребну стручну и логистичку подршку у припреми и ангажовању снага у саставу сопствених националних контингената пружа веома добар оквир за развој те делатности. Ово је већ прилично јасно и прецизно трасиран пут који су прошле скоро све земље у транзицији. ■

**Џулијан Харстон,
директор
Канцеларије УН
у Београду**

ШИРА СЛИКА СВЕТА

Готово 80.000 људи широм света укључено је у мировне операције Уједињених нација, чији буџет износи пет милијарди долара. По речима директора Канцеларије УН у Београду, добродошлицом ће се поздравити и бројније учешће војних и полицијских снага СЦГ у тим операцијама.

Генерални секретар Уједињених нација Кофи Анан поверио је Џулијану Харстону столицу директора Канцеларије УН у Београду, који на нову дужност долази са места директора Одељења за мировне операције УН за Азију и Блиски исток.

Током више од 30 година дипломатске службе господин Харстон је, између осталог, био и заменик специјалног представника генералног секретара УН у Босни и Херцеговини, али и његов специјални изасланик на Хаитију. Обављао је и дужност шефа Канцеларије за везу УН у Београду 1996. и 1997. године.

Повод за сусрет с господином Харстоном је Међународни дан мировних снага – 29. мај?

– Пре две године на Генералној скупштини Уједињених нација предложено је да се обележи тај дан. Он помаже да се људи усредсреде на мировне операције у које је данас, под управом Одељења за одржавање мира, укључено готово 80.000 људи широм света и чији је буџет пет милијарди долара. Дакле, добро је подсетити људе, који у медијима непрекидно читају критике на рачун УН и његових садашњих и прошлих активности, на одржавање мира. Добро их је подсетити и на чињеницу да је 2005. година у том смислу била добра и успешна.

У делу јавности се критички сагледавају резултати мировних операција УН, што се посебно односи на њихову улогу на

простору СФРЈ. Какве резултате морате да постигнете, које услове да испуните, да бисте могли закључити да је нека мисија била успешна?

– Па, не бих давао никаква оправдања за успех или неуспех мировних операција у бившој Југославији. Мислим да морамо чекати да историја каже своју реч. Али рећи ћу да када процењујете мировну мисију, то чините на основу мандата који јој је дао Савет безбедности. Запитајте се да ли јој је постављен разуман задатак, задатак који може бити добро урађен. Када је реч о Југославији, запитајте се да ли је разумна одлука о постављању 30.000 "мировњака" са лаким наоружањем на место где не постоји мир. Али не извињавам се за одржавање мира у бившој Југославији. Неке мисије су биле успешне, неко не.

Мировне операције често се поистовећују са плавим береткама. Међутим, помоћ Уједињених нација не исцрпљује се у војним операцијама. Чини се да оне с временом обухватају све шири спектар активности.

– Ако само погледате што смо урадили током протеклих 10 година, видећете да смо били укључени и у управљање. Понешто оклевајући, додуше, јер мислим да чланови Генералне скупштине не воле да УН преузимају улогу владе неке земље. Али ако баците поглед на Источни Тимор и, наравно, Косово, приметите да управљамо земљом у кризи. Мислим да је Камбоџа била прва мисија у којој смо значајно проширили свој мандат. Резолуција 1244 захтева од нас да водимо администрацију Косова до тренутка када ће бити одлучено о његовом будућем статусу. Реч је о изузетно комплексној и скупој операцији.

Како УН одлучују где ће се и на који начин ангажовати у мировној операцији? Каква је при томе улога оних земаља које са знатним средствима учествују у њиховом финансирању? Могу ли оне, и колико, да "диктирају правила игре"?

– Војне снаге за мировне операције УН обезбеђује више од стотину земаља. Нешто мањи број обезбеђује полицијске снаге. У последњих неколико година највећи број војника долази из Бангладеша. Када Савет безбедности одлучи да треба да се иде у мировну мисију, он изгласава и новац. Другим речима, када се одлучи да

А, О Б А В Е З А И П Р А В Д А

ће бити мировна мисија, пропорционално све земље чланице учествују у плаћању њених трошкова. САД плаћа 27 процена од тог буџета, упркос томе што многи наши амерички пријатељи критикују УН. Стога без њих тренутно не бисмо могли да радимо. Од традиционалних пријатеља мировних операција не добијамо помоћ као некада.

Иако једна од чланица оснивача Уједињених нација и цењени учесник значајних мировних мисија, наша земља је последњих десетак година престала да у њима учествује. Недавно је та врста изолације прекинута. Како видите будућност?

– Људи често заборављају да је Југославија била међу оснивачима УН и једна од првих земаља чије су снаге учествовале у мировним мисијама, у Конгу и на Средњем истоку. И сада војници, полицајци и цивили из свих делова некадашње Југославије учествују у њима, а и СЦГ је такође одлучила да учествује са војним и полицијским снагама.

Већ неко време трају договори о томе да ваша земља обезбеди одговарајуће учешће специјалних јединица. Садашње учествовање СЦГ је веома мало, али надам се да је будућност добра. То нас чини веома срећним. Ваш допринос се веома цени и драго ми је да видим да ваше снаге, посебно у Африци, раде добар посао.

Као "инсајдерима" којима је познато које напоре Војска, посебно Центар за мировне операције, чини да би се више укључила у мировне операције, склони смо да поверујемо да ће тај допринос поново бити препознатљив. Како Ви процењујете та настојања?

– Мислим да је посао који је до сада урадио Центар за мировне операције изванредан. Ту се непрекидно размишља о новим начинима припремања различитих елемената Војске за учествовање у мировним операцијама, под капом УН или као дела коалиције нација која не ради директно под УН.

Проблем је, ако уопште постоји, политичке и економске природе. Да ли имате подршку Скупштине? Да ли скупштински посланици желе да ваши млади мушкарци и жене служе у мировним операцијама? Ако желе, хоће ли им дати праву подршку? Ако је тако, нико неће бити дочекан бољом добродошлицом од војника и полицајца из целе бивше Југославије. Једном када пошаљете своје снаге у мировну операцију, могу вам обећати да ће се вратити бољи. Биће бољи због стеченог искуства, због одговорности која им је дата, због шире слике света и његових проблема.

Мировне операције се не воде само под окриљем УН већ и под капом других организација, као што је НАТО. У ком су односу те операције?

ДОБРИ РЕЗУЛТАТИ

Поновићу да успех, односно неуспех, многоме зависи од постављеног мандата и датих ресурса. Позитивна страна овога јесте да постижемо много успеха када расправљамо о правом мандату и ресурсима. Све наше активности током године јефтиније су од трошкова који се направе за неколико дана ангажовања у Ираку. То потврђује нашу способност. Наравно, можемо да унапредимо наш рад, а то и настојимо. У целини, са правим мандатом и средствима и правим потезима у право време припадници мировних снага УН постижу добре резултате.

УТИЦАЈ

Не мислим да они који плаћају имају утицај какав бисте очекивали. Али мислим да су стални чланови Савета безбедности незнатно више представљени. Но, ван тога, људи који више плаћају немају више људи у мировним мисијама. Чак неки од већих платиша, на пример Јапан, традиционално немају много учесника у мировним операцијама.

ФИНАНСИРАЊЕ

Једна од најзначајнијих промена у мировним мисијама последњих десетак година јесте то што смо направили интегралне мисије. Сви напори УН уједињени су у једно. Највећа разлика, ипак, јесте финансирање и мандат. Ако је мандат својом одлуком одредио Савет безбедности, новац долази аутоматски. То нам даје финансијску независност коју бројне друге агенције немају, али, наравно, блиско сарађујемо.

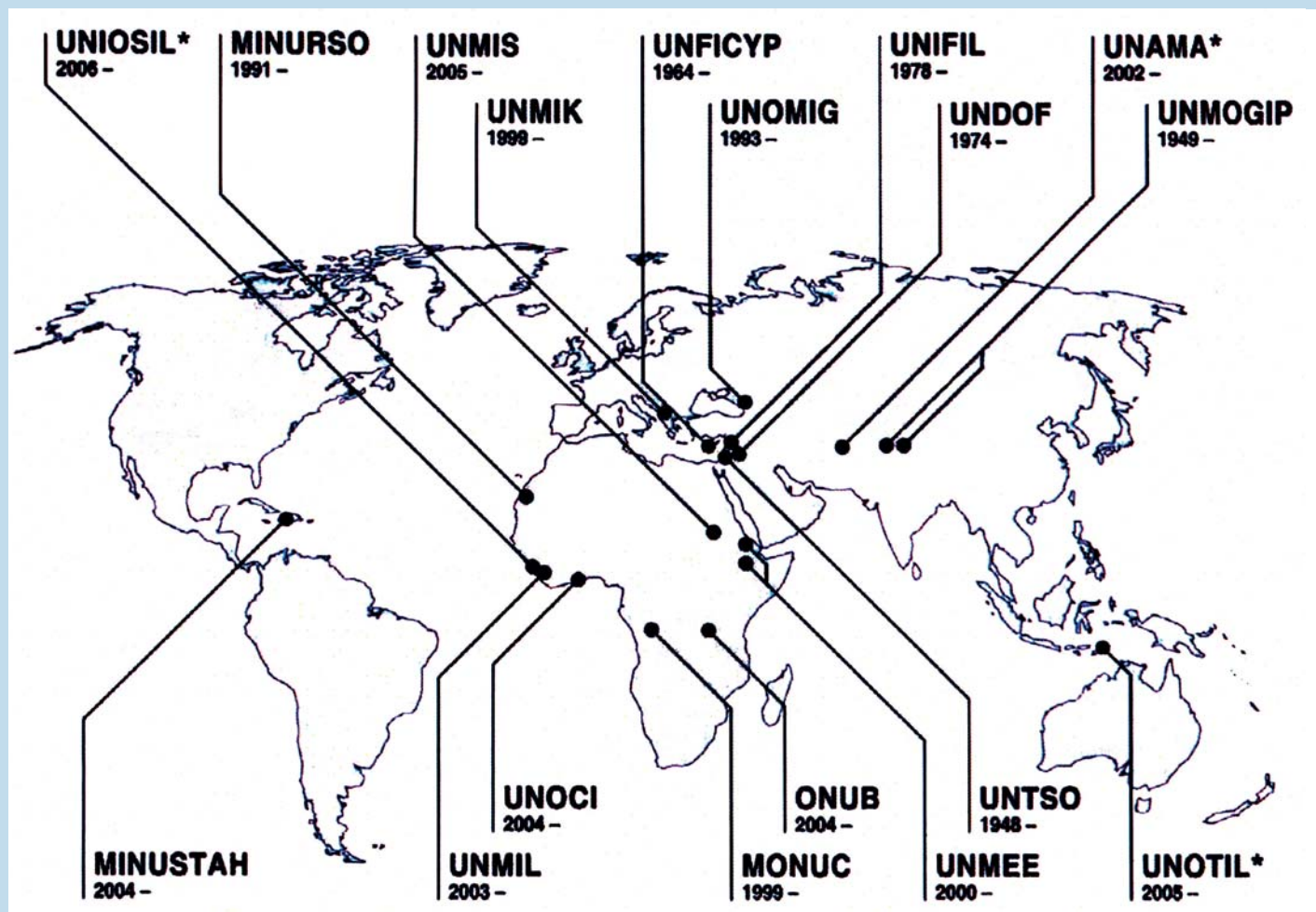
Мировњаци су добри онолико колико је добар мандат мисије у којој учествују. Кажите нам шта желите од нас када нас пошаљете у мисију, дајте нам право оруђе за извршење посла, посебно временски лимит, и одрадићемо то добро. Наравно, потребно је одредити и разумну цену.

УН су пред великим изазовом и изложене великим критикама. Према неким теоретичарима, чак толиким да је, без великих промена, њихов опстанак неизвесан.

– Када видите да су милиони избеглица нахрањени, све оно што сте узимали здраво за готово, јер сте виђали у медијима, постаје заправо велики успех УН. Зато критике на које се осврћете јесу оне које дотичу политичку страну УН, посебно Савет безбедности и активности УН у миру. То је важан део задатака УН, али није све. Постоје многи посленици УН који раде да би овај свет постао боље место за живот. Истина је да се размишља о реформисању како би се превазишле природне контрадикције које постоје у УН.

Нема сумње да су скандали око програма исхране, осећања да су УН пропустиле да се саме реформишу, ослабили Организацију... Али, превазићи ћемо то. Ако чланице настоје да оставе по страни своје предрасуде и одлуке доносе на основу тога шта је добро за будућност, тада ће нам бити много боље. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимео Д. БАНДА

МИСИЈЕ ЧУВАЊА МИРА

БЛИСКИ ИСТОК

UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization)
Мисија је установљена 1948. године. Војни посматрачи размештени су на Блиском истоку. Логистичка база налази се у Брндизију (Италија). Састав: 150 војних посматрача, 104 цивилна посматрача, 119 локалних цивила. До сада страдало 44 припадника мисије. Годишњи буџет: 29,04 милиона долара.

ИНДИЈА И ПАКИСТАН

UNMOGIP (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan)
Мисија установљена 1949. године на линији раздвајања Индије и Пакистана. Састав: 42 војна посматрача, 22 цивилна посматрача, 47 локалних цивила. До сада страдало 11 припадника мисије. Годишњи буџет: 8,37 милиона долара.

КИПАР

UNFICYP (United Nation Peacekeeping Force Cyprus)
Мисија је установљена 1964. године на линији раздвајања сукобљених страна Грка и Турака. Састав: 69 полицајаца, 37 цивилних посматрача, 110 локалних цивила. До сада је страдало 175 припадника мисије. Годишњи буџет: 46,51 милион долара.

БЛИСКИ ИСТОК

UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force)
Мисија успостављена 1974. за чување мира на Блиском истоку. Састав: 37 међународних цивилних посматрача, 105 локалних цивила. До сада је страдало 42 припадника мисије. Годишњи буџет: 43,71 милион долара.

А , О Б А В Е З А И П Р А В Д А

ЛИБАН

UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon)

Мисија успостављена 1978. године. Састав: 100 међународних цивилних посматрача, 297 локалних цивила. До сада страдало 256 припадника мисије. Буџет за прошлу и ову годину: 99,23 милиона долара.

ЗАПАДНА САХАРА

MINURSO (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara)

Мисија за спровођење и надгледање референдума у Западној Сахари успостављена маја 1991. године. Састав: 195 војних посматрача, шест полицајаца, 120 међународних цивила, 96 локалних цивила. До сада је страдало 14 припадника мисије. Годишњи буџет: 47,95 милиона долара.

ГРУЗИЈА

UNOMIG (United Nations Observer Mission in Georgia)

Посматрачка мисија у Грузији установљена је августа 1993. године. Састав: 122 војна посматрача, 12 полицајаца, 107 међународних цивилних посматрача, 187 локалних цивила, два волонтера УН. До сада је страдало десет припадника мисије. Годишњи буџет: 36,38 милиона долара.

СРБИЈА

UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo)

Мисија успостављена јуна 1999. године. Састав: 37 војних посматрача, 2.146 полицајаца, 623 међународних цивилних посматрача, 2.289 локалних цивила и 202 волонтера УН. До сада је страдало 42 припадника мисије. Годишњи буџет: 252,22 милиона долара.

ДЕМОКРАТСКА РЕПУБЛИКА КОНГО

MONUC (United Nations Organization in the Democratic Republic of the Congo)

Мисија ради спречавања међуетничких сукоба успостављена је новембра 1999. године. Састав: 707 војних посматрача, 1.038 полицајаца, 828 међународних цивилних посматрача, 1.388 локалних цивила и 491 волонтер УН. До сада је страдало 75 припадника мисије. Годишњи буџет 1,153,89 милиона долара.

ЕТИОПИЈА И ЕРИТРЕЈА

UNEEC (United Nations in Ethiopia and Eritrea)

Мисија ради раздвајања зараћених страна и спречавања међуетничких сукоба успостављена јула 2000. године. Састав мисије: 202 војна посматрача, 191 међународни цивил, 228 локалних цивила и 75 волонтера УН. До сада је страдало 13 припадника мисије. Годишњи буџет: 185,99 милиона долара.

ЛИБЕРИЈА

UNMIL (United Nations Mission in Liberia)

Мисија због спречавања међуетничких сукоба успостављена септембра 2003. године. У саставу се налази

197 војних посматрача, 1.091 полицајац, 552 међународна посматрача, 828 локалних цивила и 286 волонтера УН. До сада је страдало 67 припадника мисије. Годишњи буџет: 760,57 милиона долара.

ОБАЛА СЛОНОВАЧЕ

UNOCI (United Nations Operation in Cote d'Ivoire)

Мисија ради спречавања унутарнационалних сукоба успостављена априла 2004. године на Обали Слоноваче. У мисији се налази 195 војних посматрача, 696 полицајаца, 358 међународних цивилних посматрача, 424 локална цивила и 205 волонтера УН. До сада је страдало 14 припадника мисије. Годишњи буџет: 438,17 милиона долара.

ХАИТИ

MINUSTAH (United Nations Stabilization Mission in Haiti)

Мисија због заустављања сукоба успостављена јуна 2004. године на Хаитију. Састав мисије: 7.286 полицајаца, 1.748 међународних цивила, 512 локалних цивила, 171 волонтер УН. До сада страдало 13 припадника мисије. Годишњи буџет: 541,30 милиона долара.

БУРУНДИ

ONUB (United Nations Operation in Burundi)

Мисија ради спречавања међуетничких сукоба успостављена јуна 2004. године. Састав мисије: 187 војних посматрача, 5.170 полицајаца, 82 међународна цивила, 388 локалних цивила, 146 волонтера УН. До сада страдало 20 припадника мисије. Годишњи буџет: 307,69 милиона долара.

СУДАН

UNMIS (United Nations Mission in the Sudan)

Мисија ради заустављања унутрашњих сукоба успостављена марта 2005. године. Састав мисије: 715 полицајаца, 289 међународних цивила, 526 локалних цивила и 71 волонтер УН. Годишњи буџет: 969,47 милиона долара.

СИЈЕРА ЛЕОНЕ

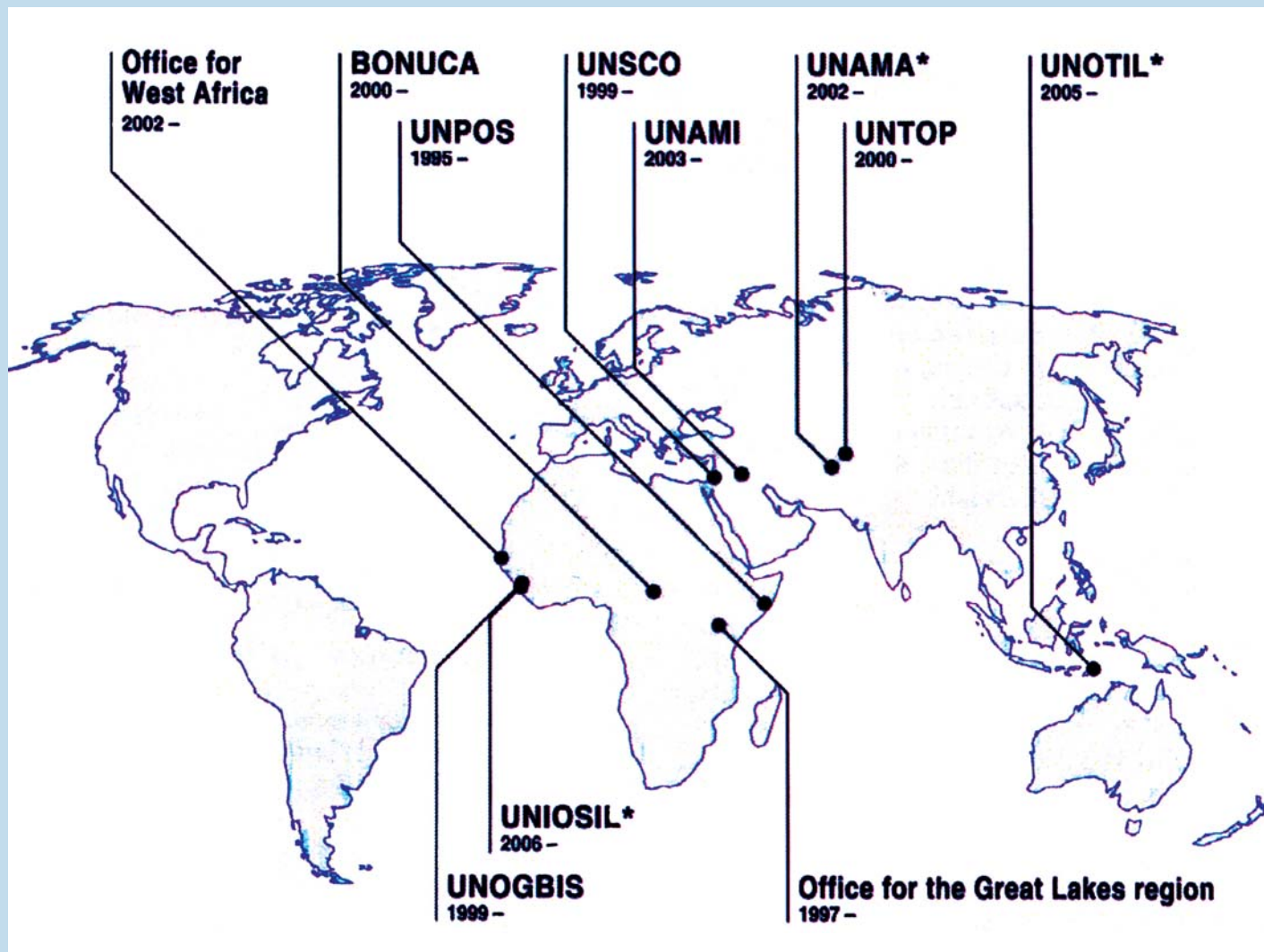
UNAMSIL (United Nations Mission in Sierra Leone)

Мисија због спречавања националних и међуетничких сукоба установљена је октобра 1999, а комплетирана децембра 2005. године. Састав мисије: 17.368 војника, 87 полицајаца, 322 међународна цивила и 552 локална цивила. До сада страдало 188 припадника мисије. Досадашњи трошкови: 2,8 милијарде долара.

ИСТОЧНИ ТИМОР

UNMISET (United Nations of Support in East Timor)

Мисија ради спречавања широких унутарнационалних сукоба формирана од маја 2002. до маја 2005. године. Почетни састав мисије: 4.776 војника, 771 полицајаца УН, 465 међународних цивила, 856 локалних цивила. Број страдалих припадника мисије је 25. Досадашњи укупни трошкови: 565 милиона долара. ■

МИСИЈЕ ИЗГРАДЊЕ МИРА

СОМАЛИЈА

UNPOS (United Nations Political Office for Somalia)

Мисија за трајну изградњу мира у ратовима опустошеној Сомалији формирана је априла 1995. године. Специјални представник генералног секретара УН за ту мисију је Франсоа Лонсени Фал из Гвинеје. Мисију чине пет међународних и три домаћа цивила.

ГВИНЕЈА БИСАО

UNOGBIS (United Nations Peacebuilding Support Office in Guinea-Bissau)

Као подршка изградњи трајног мира и коначног међуетничког разумевања у Гвинеји Бисао, мисија је

успостављена марта 1999. године. Специјални изасланик генералног секретара УН и шеф мисије је Жоао Бернандо Хонвана из Мозамбика. Састав мисије: 11 међународних цивила, два војна саветника, један полицијски саветник и 13 локалних цивила.

СРЕДЊИ ИСТОК

UNSCO (United Nations Peacebuilding Support Coordinator for the Middle East)

Мисија намењена изградњи мировног процеса и поверења у неуралгичном појасу Средњег Истока формирана је октобра 1999. године. Специјални координатор за мировни процес на Средњем истоку и лични представник Генералног секретера УН

А, О Б А В Е З А И П Р А В Д А

за Палестинску ослободилачку организацију је Алваро де Сото из Перуа. Састав мисије: 27 међународних и 23 локална цивила.

ЈУЖНА АФРИКА

Office of the Special Representative Generale for the Grats Lakes Region

Мисија која има за циљ изградњу мира и остваривања демократских права народа у региону Великог језера (Јужна Африка) формирана је децембра 1999. године. Специјални изасланик генералног секретара УН је Ибрахима Фал из Сенегала. У саставу мисије налазе се по осам међународних и локалних цивила.

ТАЏЕКИСТАН

UNTOP (United Nations Tajikistan Office of Peacebuilding)

Мисија за изградњу мира и међуетничког поверења у Таџекистану формирана је јуна 2000. године. Представник генералног секретара УН је Владимир Сотиров из Бугарске. У саставу мисије налази се: један политички саветник, десет међународних цивила и 18 локалних цивила.

ЗАПАДНА АФРИКА

Office of the Special Representative of the Secretary General for West Africa

Канцеларија специјалног изасланика генералног секретара УН за Западну Африку отворена је новембра 2001. године ради сагледавања и подстицаја иницијатива које доприносе изградњу трајног мира у Западној Африци. На функцији специјалног изасланика налази се Ахмед Оулд Абдалах из Мауританије. У саставу канцеларије је по седам међународних и локалних цивилних лица.

ЦЕНТРАЛНА АФРИЧКА РЕПУБЛИКА

BONUCA (United Nations Peacebuilding Office in the Central African Republic)

Мисија формирана ради изградње трајног мира, повратка националног и међуетничког поверења у Централној Афричкој Републици формирана је фебруара 2002. године. Специјални изасланик генералног секретара УН је Ламин Сисе из Сенегала. Састав мисије: 25 међународних цивила, пет војних саветника, шест полицајаца, 44 локална цивила и два волонтера УН.

АВГАНИСТАН

UNAMA (United Nations Assistance in Afghanistan)

Мисија ради изградње унутарнационалног поверења

формирана је марта 2002. године у Авганистану. Специјални изасланик генералног секретара УН је Жан Арнаул из Француске. Састав мисије: 185 међународних цивила, 751 локални цивил, 11 војних посматрача, седам цивилних полицајаца и 42 волонтера УН.

ИРАК

UNAMI (United Nations Assistance Mission for Iraq)

Једна од најтежих мисија за изградњу мира формирана је у Ираку 2003. године како би се повратило унутарнационално поверење, изградили нови демократски односи и санирале тешке последице рата. Специјални изасланик генералног секретара УН за ту мисију је Ашраф Џеханзир Куази из Пакистана. У саставу се налазе 344 припадника међународних, 472 припадника локалних снага, 222 међународна, 365 локална цивила и пет војних посматрача. Главнина снага базирана је у Ираку, Јордану и Кувајту.

ИСТОЧНИ ТИМОР

UNOTIL (United Nations Office in Timor-Leste)

Канцеларија за надгледање и пружање разних врста помоћи током процеса изградње мира у Тимору формирана је маја 2005. године. Специјални изасланик генералног секретара УН и шеф канцеларије је Сукехиро Хасагава из Јапана. У саставу канцеларије налази се 158 међународних цивила, 281 локални цивил, 15 војних саветника, 57 полицајаца и 36 волонтера УН.

СИЈЕРА ЛЕОНЕ

UNOMV (United Nations Observer Mission in Bougainville)

Посматрачка мисија је комплетирана 2005. године у држави Сијера Леоне, а њен рад је комплементаран тамошњој канцеларији.

СИЈЕРА ЛЕОНЕ

UNOSIL (United Nations Integrate Office in Siera Leone)

Канцеларија чији је задатак пружање помоћи на трајној изградњи мира у држави Сијера Леоне формирана је јануара 2006. године. Специјални изасланик генералног секретара УН те канцеларије је Виктор да Силва Ангело из Португалије. У саставу канцеларије ангажовано је 159 међународних и 228 локалних цивила, десет војних посматрача, 20 полицајаца и 83 волонтера УН. ■

Са страница историје

НАШЕ ЧАСНЕ ЗАСЛУГЕ

Тежња међународне заједнице да се неспоразуми и проблеми решавају мирним путем и уз добре услуге неутралних снага има дугу традицију. У том духу је било и ангажовање црногорског одреда током грчко-турског рата 1897. до 1899. године. Одред је, заједно са копненим и поморским снагама Енглеске, Русије, Француске, Италије и Аустроугарске, два месеца на Криту надгледао примирје између зараћених страна. Овакво деловање можемо сматрати првим учешћем официра са подручја Србије и Црне Горе у мировним операцијама. Одред је бројао 84 лица. Команду су чинила два официра и десет подофицира.

Активна али мирољубива спољнополитичка оријентација била је једна од препознатљивих карактеристика СФРЈ. Сиромашна, ратом опустошена земља, изложена на хладноратовској ветрометини, тражила је свој ослонац у Организацији уједињених нација у чијем је деловању препознавала и своје циљеве. Један од најважнијих постулата УН да рат и насиље ни у ком случају не могу бити начин регулисања односа између земаља, вероватно је пре пола века изгледао једнако утопистички као и данас. Ипак, Уједињене нације су, више или мање успешно, трансформишући облике и начине деловања, покушавале да конфликте спрече или зауставе. У томе су имале пуну подршку СФРЈ (ФНРЈ), и политичку и војну.

Прво ангажовање ЈНА у мировним операцијама било је на Синају од 1956. до 1967. године. Операција је позната под називом UNEF I.

■ ИСКУШЕЊА НА СИНАЈУ

Египат је национализовао Суецки канал и потпуно га ставио под своју контролу. Тај потез је подстакао војну интервенцију Велике Британије, Француске и Израела, искрцавања експедиционих трупа и великих разарања. Политички односи великих сила, оптерећени ратом у Кореји, деловањем антиколонијалних покрета у Африци и Азији и хладним ратом у Европи, довели су до блокаде Савета безбедности УН. Велика Британија и Француска су ставиле вето на резолуцију СБ УН којом се тражило обустављање непријатељстава и мирно решење проблема. Због тога је Генерална скупштина УН донела одлуку о формирању мировних снага из земаља које нису чланице Савета безбедности УН. Мандат снага је био да осигурају и надгледају престанак непријатељстава, укључујући повлачење страних трупа са територије Египта. По њиховом повлачењу, мировне снаге су имале задатак да раздвајају египатске и израелске снаге и обезбеде непристрасно надгледање примирја. Ова операција је трајала од новембра 1956. године до јуна 1967. године, када је на захтев Египта повучена. Свој максимум операција је имала у фебруару 1957. године када је бројала 6.073 војника, при повлачењу оне су бројале 3.378 војника.

Поред СФРЈ, снаге су дали Бразил, Канада, Колумбија, Данска, Финска, Индија, Индонезија, Норвешка и Шведска.

Влада СФРЈ је, на позив УН, донела одлуку о учешћу у овој операцији после чега је започето груписање снага и њихова припрема. У саставу Одреда била су 84 официра, 109 подофицира и 572 војника. Одред је располагао са 132 возила различите намене. Претходница Одреда, коју су чинила 44 припадника војске, одлетела је 17. новембра са Аеродрома Батајница у Египат. Главнина Одреда је окупљена у Загребу, где су почеле краткотрајне, интензивне припреме.

Наша војска је знатно допринела овој операцији. У 22 смене прошло је 1.178 официра, 2.014 подофицира, 92 војна службеника, 10.892 војника и 92 цивилна лица. Са укупно 14.265 ангажованих лица, СФРЈ је дала око 22 одсто снага UNEF I. Важно је поменути да је пуковник Лазар Мушички од августа 1964. до јануара 1965. године био вршилац дужности команданта мировних снага. То значи да је ЈНА у ову операцију била укључена на свим нивоима, од војника у пустињском песку до официра у команди мировних снага.

Под тешким климатским условима, без основне инфраструктуре, недовољно опремљени и снабдевени али дисциплиновани и морално јаки, југословенски војници испуњавали су своје обавезе. Анализе које су урађене током и после ове операције показале су да обука војника и старешина мора бити комплекснија. То се посебно односило на побољшање знања енглеског језика и припреме за земљишне и климатске услове. Поред тога, закључено је да је веома важно да се у Влади и Генералштабу формирају неопходне институције ради подршке Одреду. Препоруке су биле да избор одеватног кадра, психолошке припреме и обуку треба спроводити организовано и централизовано, те да обука у време мировне операције мора бити добро организована и планска. Предлагано је да искусни кадар пренесе знање и да се поново ангажују у операцији.

Одред ЈНА на Синају је под ватром дочекао наређење за повлачење. Војници и официри су храбро бранили своје положаје и са пуним војничким достојанством се вратили у земљу. Нажалост, током извршења овог тешког и одговорног задатка, животе је изгубило осам, а рањено је и повређено 56 припадника Одреда.

Одред је представљао СФРЈ у најбољем светлу. Састављен од добровољаца из свих социјалних слојева, снажним патриотизмом и спремношћу на одрицање, превазилазио је проблеме и ограничења и успешно је испунио постављени задатак.

Наша војска је поред UNEF I учествовала и у неколико, по броју учесника, мањих мировних операција.

Поглед на Планету

КРОЗ ДВОГЛЕД ВОЈНОГ ПОСМАТРАЧА

Када се помену актуелна ратна дешавања, очи јавности су претежно упрте у Ирак где се, нажалост, скоро свакодневно губе људски животи и односе у неповрат огромна материјална добра. Међутим, широм наше планете тињају сукоби чија се варница зачас може претворити у ратни пожар. Ево како изгледа поглед на мапу света, где и припадници Војске и Министарства одбране дају допринос учвршћивању мира.

Огромни ресурси сандаловог дрвета у Источном Тимору и његова висока цена на тадашњем светском тржишту били су довољан мамац за колонијалну силу попут Португала, чија је владавина трајала све до 1975. године. Изузетак је прекид током Другог светског рата, када је Јапан окупирао Тимор и користио га као ваздухопловну базу за нападе на Аустралију. Једностраним актом владе 1974. године којим се Португал одрекао свих својих колонија, стекли су се услови да децембра 1975. године Источни Тимор објави независност.

■ ИСТОЧНИ ТИМОР

Да слобода не потраје дуже побринула се Индонезија, која је и раније истицала територијалне претензије. Само девет дана после објављивања независности врши инвазију на Источни Тимор и јуна 1976. проглашава га својом 27. провинцијом. Борба за независност траје од саме инвазије и коначно августа 1999. доводи до референдума на којем се 78 одсто гласача изјаснило за независност. Индонезија прихвата одлуку становништва и започиње повлачење у крви и диму, уз масакре становништва и комплетно уништавање инфраструктуре.

Резолуцијом Савета безбедности 1246 од 1999. године установљена је мисија UNAMET чији је задатак био да припреми референдум о статусу провинције Источни Тимор. Мисија се састојала од 250 цивилних полицајаца чији су задаци били обука и асистенција индонезанској полицији у провођењу референдума, а довели су и 50 официра за везу који су сарађивали са индонезанском војском по истом питању.

Након на референдуму изгласане независности, избијају сукоби великог размера током којих је 250.000 становника пред масакром проиндонезанске милиције избегло у Западни Тимор. Под притиском међународне заједнице, Индонезија прихвата ангажман међународних снага са мандатом УН да успоставе ред и поредак. Снаге су имале назив INTERFET и састојале су се од војних снага Аустралије, Филипина, Малезије и Новог Зеланда. У сукобима са проиндонезанском милицијом INTERFET уз одређене губитке убрзо запоседа територију Иског Тимора.

Индонезија формално предаје ингеренције над територијом УН и 25. октобра 1999. резолуцијом СБ 1272 оснива се ми-

сија УН у Источном Тимору UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor). Њен мандат је изградња администрације и власти, хуманитарна помоћ и војна заштита УН и становништва, те помоћ у изградњи властитих оружаних снага. Одобрен је војни персонал од 8.950 војника и 200 војних посматрача. Мисија је имала успешан ток са великим донацијама и улагањем светске заједнице. А 20. маја 2002. формално је проглашена независност Иског Тимора и UNTAET престаје да постоји. Жртве током рада UNTAET су биле: 15 војника, један војни посматрач и један цивилни полицајац.

Ангажовање СЦГ у Источном Тимору је започело 26. јуна 2002. када су, након завршеног Курса за војне посматраче УН у Техерану априла 2002, мајори Звонимир Станковић и Предраг Влаисављевић почели једногодишњи мандат војних посматрача. Томе је претходило повлачење тројице америчких војних посматрача из мисије због неслагања Владе САД са оснивањем Међународног суда за ратне злочине у Хагу (ИСС) и неприхватање његове јурисдикције. Месец дана касније, у мисију је упућен и капетан прве класе Игор Шћепановић.

Мисија у Источном Тимору је у време укључивања војних посматрача из СЦГ била потпуно оформљена, што је повољно утицало на брзо ангажовање наших официра. Војни посматрачи из ВСЦГ су после почетних дужности у тиму, врло брзо били постављени на више функције: вође тима, официра за логистику у сектору и главног официра за логистику у команди снага. Због смањења броја војних посматрача у склопу укупног смањења мисије, као њихова замена, следеће године упућена су само двојица официра ВСЦГ: мајор Иван Лазаревић и капетан прве класе Славимир Николић. Они су свој мандат завршили месец дана пре редовног рока, крајем маја 2004. године и тиме је ангажовање СЦГ у мисији UNMISSET окончано. До затварања мисије укупно је ангажовано пет припадника МО и ВСЦГ.

■ ЛИБЕРИЈА – НОВИ ИЗАЗОВ

Дуготрајни грађански рат уништио је знатан део либеријске привреде и инфраструктуре а већина страних инвеститора је напустила Либерију. Мноштво радника остаје без посла и у земљи је завладала беда и сиромаштво. Осећај бесперспективности

А, ОБАВЕЗА И ПРАВДА

влада земљом. Бивши борци, ненавикли на рад, тешко се уклапају у заједницу. И даље постоје проблеми са повратком избеглица и интерно расељених лица јер им је имовина уништена и опљачкана а средина из које потичу врло ненаклоњена. Уништена пиринчана поља, недостатак семена и основних средстава за пољопривредну производњу, довели су до несташице хране и зависности од хуманитарне помоћи.

Посматрачка мисија УН у Либерiji (United Nations Observer Mission in Liberia – UNOMIL) основана је још 1990, са мандатом који је завршен септембра 1997. године. Са повлачењем ове мисије осетила се потреба за продуженим присуством УН у Либерiji, па је тако већ у новембру исте године основана канцеларија УН (UN Peace-Building Support Office in Liberia – UNOL), са задатком да помогне Влади Либерije у консолидацији мира након председничких избора. Формирање међународне Контакт групе (са Европском унијом и Економском заједницом западноафричких земаља као копредседавајућима групе) такође су покренуле Уједињене нације. На иницијативу председника Тејлора, маја 2003. године, генерални секретар УН шаље мултидисциплинарну мисију за процену ситуације, са задатком да процени услове за одржавање слободних и поштених избора и изнађе начин на који међународна заједница може да помогне у проналажењу трајног мировног решења.

од годину дана и до сада је у мисији учествовало 17 припадника МО и ВСЦГ.

ХИТНА ПОМОЋ ЗА ДР КОНГО

Демократска Република Конго (Заир у периоду 1971–1997) је централно-афричка држава, трећа по величини у Африци, чија површина износи 2.344.885 км², са око 57 милиона становника. Главни град је Киншаса. У ДР Конгу живи више од 200 етничких групација, чија је афирмација и борба за власт кроз бурну историју често праћена крвавим сукобима и масовним миграцијама. Од краја 19. века до стицања независности 1960. године, Конго је био белгијска колонија, што је знатно утицало на начин живота у већим градовима, који се много разликује од традиционалног у руралним срединама.

По економском потенцијалу ДР Конго је једна од најбогатијих афричких земаља, са огромним рудним благом, посебно племенитим металима, уранијумом и дијамантима. Око 60 одсто површине земље је под шумама са ретким и веома цењеним биљним и животињским врстама, те огромним воденим потенцијалом река и језера, посебно реке Конго.

После колонијалног ослобађања и стицања независности, немири изазвани међуетничким сукобима су настављени у земљи, што је узроковало да Белгија интервенише својим оружаним снагама ради завођења реда и заштите становништва европског порекла уз истовремени покушај рестаурације своје владавине. То је довело до још већих немира, првенствено усмерених против Европљана, који напуштају земљу остављајући је без администрације и стручњака у свим областима битним за функционисање живота и економије.

Покушај две водеће партије да формирају нову конгоанску власт није успео ни уз помоћ УН, које од почетка шездесетих делују на овом простору и под чијим патронатом су коалиционе снаге, вођене интересима великих сила, спречиле сецесију рудама најбогатије конгоанске провинције Катанге, али нису донеле мир у земљу. Уз подршку САД, 1965. године на власт долази Мобуту Сесе Секо, који заводи апсолутистички режим, гушећи све напредне снаге и покушаје демократизације Конга.

Средином деведесетих ДР Конго (тада Заир) постаје уточиште за више од 1,3 милиона избеглица из Руанде, у којој је беснео сукоб племена Хута и Тутса. То је додатно закомпликовало ионако тешку ситуацију у ДР Конго. Проблем њихове репатријације и до тада незапамћени примери геноцида који су починили припадници Мобутуове армије и разне одметничке оружане групације формиране на етничким и интересним основама, продубили су кризу у региону, што је довело до оружаног сукоба између ДР Конго и Руанде.

Дуго година УН покушавају да на просторима овог дела Африке и самог ДР Конга посредују у изналажењу могућности за успостављање мира, са променљивим успехом. Средином 1999.

Допринос чувању мира: патрола УН у Либерiji

У мукотрпном процесу поновне изградње мира и узајамног поверења, организовани су и избори који су успешно спроведени током октобра и новембра 2005. године. У другом кругу председничких избора победила је госпођа Елен Џонсон-Сирлиф из Партије јединства. Своје учешће у мисији у Републици Либерiji, Србија и Црна Гора је почела након позива из департмана УН за мировне операције у децембру 2003. године. Тада су упућена два војна посматрача из ВСЦГ. Контингент је sukcesивно увећаван до броја од шест официра, који се у редовним једногодишњим циклусима (децембар, март, мај) смењују. Војни посматрачи се смењују након истека мандата

МИРОВНЕ МИСИЈЕ: НАД

године потписан је Споразум о прекиду ватре и непријатељства свих зараћених страна у ДР Конгу, уз подршку пет земаља региона, на бази чега СБ УН крајем новембра доноси Резолуцију 1291 којом се мировна операција MONUC проширује на преко 5.500 војника, укључујући и 724 војних посматрача, уз цивилну логистичку и међународну хуманитарну подршку.

Наша мисија траје од 7. марта 2003, када је упућен први санитарски тим у ДР Конго. Тим чине два лекара и четири медицинска техничара који у мисији образују два тима за медицинску евакуацију ваздушним путем (АМЕТ) и базирају у Киншаси, у саставу мировних снага. До сада је ангажовано 40 припадника МО и ВСЦГ у седам санитарских тимова са мандатом од шест месеци и то: 13 официра, 19 подофицира и осам цивилних лица (шест жена).

Тренутно се у мисији налази седми тим. Основни задатак тима је да прати тешко повређене или болесне пацијенте ваздушним путем унутар ДР Конго и према болницама трећег степена у окружењу (Кенија и Јужноафричка Република). У току месеца, наш тим има у просеку и преко 20 интервенција од којих и до десет ваздушним путем, често ван зоне мисије.

ПОЗИВ СА ОБАЛЕ СЛОНОВАЧЕ

Обала Слоноваче је западно-афричка земља чија је површина 322.462 км² са око 18 милиона становника. Главни град је Јамасукро са 120.000, док највећи град Абиџан има 3,5 милиона становника. У Обали Слоноваче живи више од 60 етничких група, од којих су највећи Акани. Највећи део становништва су хришћанске (34 одсто) и муслиманске (27 одсто) вероисповести. Хришћани су већином насељени у јужном, развијенијем делу земље.

Обала Слоноваче је пре почетка сукоба имала једну од најразвијенијих привреда у Африци. Због изузетног природног богатства скоро све своје потребе подмирује из месних извора. Велики је извозник природног гаса, злата, дијаманата и кафе и водећи је произвођач какаоа на свету. Реални бруто национални доходак земље је последњих година био у благом опадању, тако да се макроекономске прилике у земљи могу описати као повољне у односу на околне земље.

На изборима 1995. године, које је бојкотовала опозиција, Беди је победио са великом већином. Његова владавина је обележена константним кршењем људских и грађанских права, те великим притисцима на припаднике опозиције. Незадовољство у народу је расло, нарочито у неразвијеним северним деловима земље.

Мисија Уједињених нација у Обали Слоноваче (MINUCI) успостављена је Резолуцијом СБ УН 1479 од 13. маја 2003, са задатком да обезбеди поштовање споразума о прекиду непријатељства између сукобљених снага и да успостави координацију са француским снагама које су се налазиле у зони поверења од 2002. године. Поменутом резолуцијом било је предвиђено да мандат мисије траје једну годину.

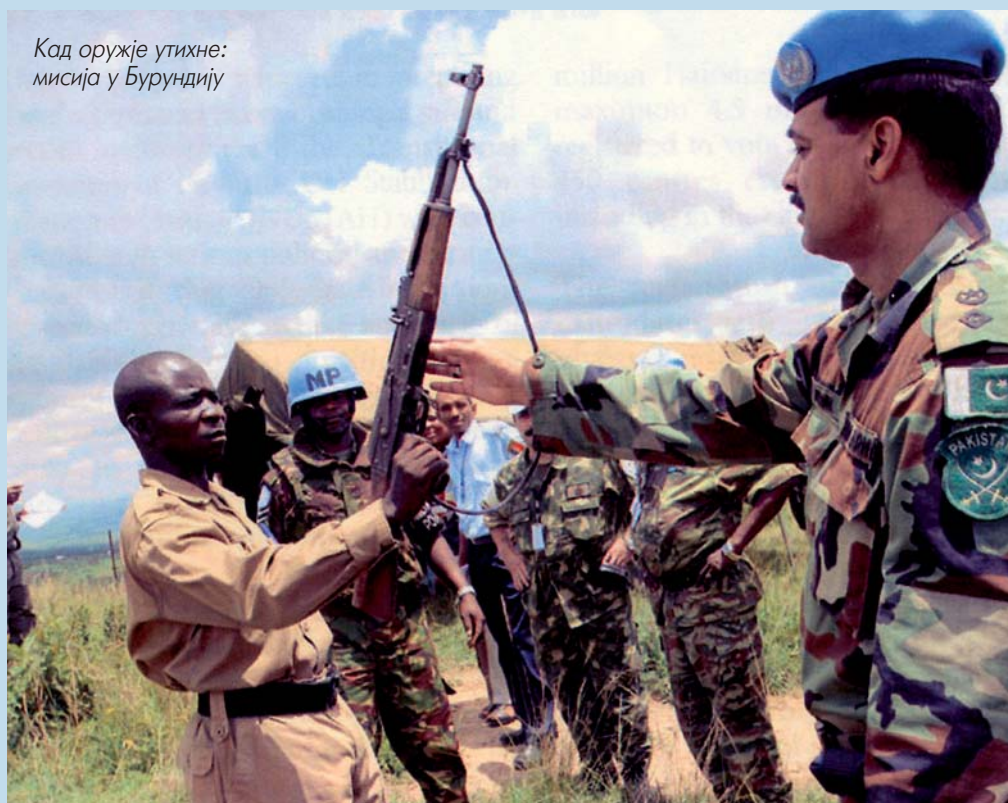
Своје учешће у мисији у Обали Слоноваче (тада мисија MINUCI) Србија и Црна Гора је почела 1. маја 2004. одласком прве групе од три војна посматрача. Припадници МО и ВСЦГ су у мисији ангажовани на задацима: надгледање примене постигнутог споразума и покрета војних јединица, спровођење процеса разоружања, демобилизације, реинтеграције, репатријације и повратка расељених лица, подршка у пружању хуманитарне помоћи и у области људских права и координација активности са посматрачима у суседним земљама у вези са кријумчарењем оружја.

До сада је у мисији учествовало девет припадника МО и ВСЦГ. Планирана динамика замене војно-посматрачких тимова је 12 месеци. Током последњих немира у Обали Слоноваче, војни посматрач из СЦГ, мајор Дејан Манојловић остао је у Обали Слоноваче пошто је постављен на листу особља неопходног за функционисање штаба мисије. Други наш официр, капетан Бранко Марић је евакуисан у Банџул, Гамбија, 28. јануара 2006, како је предвиђено планом евакуације мисије, док је мајор Драган Николић, који се у моменту избијања сукоба налазио у СЦГ на основу упутства из штаба мисије, ту и остао до смирења ситуације.

РАТНИ ПОЖАР У БУРУНДИЈУ

Република Бурунди је по површини (27.834 квадратних километара) мала источноафричка држава која се на северу граничи са Руандом, јужно са Танзанијом и западно са језером Тангањика и Конгом, а има око шест милиона становника. Главни град Бурундија је Буђумбура. Две најраспрострањеније етничке групације у Бурундију су Хути и Тутси, које су због међусобних непријатељстава током последњих деценија биле у сталним масовним миграцијама, како унутар Бурундија, тако и на територији Руанде. Иако малобројнији, Тутси су политички доминантнији. Они су знатним делом имигрирали из Руанде и чине око 20 посто укупног становништва Бурундија. Око две трећине становни-

Кад оружје утихне:
мисија у Бурундију

А, О Б А В Е З А И П Р А В Д А

Договор мир гради:
припадници мисије UNOCI
у Обали Слоноваче

штва су хришћани, углавном римокатоличке вере, док преостала трећина негује традиционалну локалну религију. Просечан животни век житеља Бурундија износи 43 године, што је међу најкраћим у свету. То је последица сиромаштва, етничких сукоба, бројних болести и примитивног руралног начина живота већине становника. Званични језици у Бурундију су кирунди и француски, док је свахили најраспрострањенији у локалној употреби, посебно дуж језера Тангањика.

Бурунди је 1890. године постао немачка колонија, а након пораза Немачке у Првом светском рату, постаје белгијски протекторат. Након Другог светског рата Бурунди постаје земља под директном заштитом УН, али се у држави и даље осећа изузетно јак утицај Краљевине Белгије, која је подржавала владавину поглавара из редова Тутса. Када су 1959. године антагонизми у Руанди ескалирали у насиље, руандски краљ из редова Тутса напушта земљу. Настаје егзодус око 200.000 његових сународника, који већином одлазе у Бурунди. На инсистирање Старатељског савета УН Бурунди 1962. године добија независност, постаје монархија и бива примљена у чланство УН. Међутим, политички ривалитет Тутса и Хута се наставља. На покушај револуције већинских Хута, Тутси су реаговали брутално, што је изазвало хиљаде жртава међу Хутима који масовно беже у Руанду. Државним ударом 1966. године Бурунди постаје република, формира се Национални револуционарни комитет са задатком да обезбеди стабилизацију режима и развој економије. Хути и даље незадовољни својим положајем 1972. године подижу устанак који прераста у масовни масакр најмање 100.000 људи, већином Хута. Устанак је угушен, али су се немири наставили и хиљаде Хуту избеглица уточиште налази у суседним земљама.

У тражењу могућих решења 2001. године Национална скупштина усваја тзв. Прелазни устав који кроз трогодишњи транзициони период треба да обезбеди равноправно учешће и

поделу власти између Тутса и Хута, озваничену међусобним споразумом. Упркос томе непријатељства су настављена, тако да су етнички сукоби у Бурундију, почевши од 1993. године, однели више од 150.000 живота и проузроковали расељавање око 800.000 људи.

Мировна мисија УН у Бурундију је успостављена Резолуцијом Савета безбедности бр. 1545 од 21. маја 2004. са почетним шестомесечним мандатом да: обезбеди имплементацију и поштовање споразума о прекиду ватре, омогући реafirмацију поверења међу сукобљеним снагама у Бурундију, разоружа, демобилише и реинтегрише борце у цивилно

друштво, прати реализацију договореног смањења армије Бурундија, посебно тешког наоружања, прати и спречава илегалне токове наоружања преко националних граница, у сарадњи са мисијом УН у Конгу, обезбеди успостављање потребних безбедносних услова за дистрибуцију хуманитарне помоћи, повратак избеглица и расељених лица.

Наша земља учествује у мировној операцији у Бурундију са једним војним посматрачем од 11. септембра 2004. До сада су у мисији учествовала три припадника МО и ВСЦГ, од којих је мајор Предраг Прлић тренутно у Бурундију. Тежиште учешћа војних посматрача обухвата праћење изборног процеса и безбедносне и хуманитарне ситуације у земљи.

ПОВРАТАК

После више од деценије дисконтинуитета, услед санкција и међународне изолације, наша земља је након поновног пријема у Организацију уједињених нација, започела нову еру учешћа у операцијама очувања мира и безбедности, јуна 2002. упућивањем три војна посматрача у Источни Тимор. Одласком војних посматрача у Либерiju и санитетског тима у ДР Конго током 2003. године, те војних посматрача у Обалу Слоноваче и Бурунди током 2004. године, постепено се повећава обим нашег учешћа у мировним операцијама УН.

У пет поменутих мисија до сада је укупно ангажовано 40 официра на дужности војних посматрача и 40 припадника МО и ВСЦГ у саставу санитетског тима (13 официра, 19 подофицира и осам цивилних лица, међу којима и шест жена).

Тренутно се у мисијама УН налази 16 припадника МО и ВСЦГ: шест војних посматрача у Либерiji, три у Обали Слоноваче, један у Бурундију и шесточлани санитетски тим у ДР Конго. Према званичном извору УН, наша земља се по броју "мировњака" тренутно налази на 85. месту у свету. ■

Роберт СРЕЋКОВИЋ

Центар за мировне операције ГШ ВСЦГ

ПОШТОВАЊЕ НАЈВИШИХ СТАНДАРДА

Центар за мировне операције формиран је 14. октобра 2003. године Наредбом начелника Генералштаба ВСЦГ, на основу закључака Савезне владе о предузимању мера и активности на ангажовању Србије и Црне Горе у мировним операцијама. Оснивачким актом Центар је дефинисан као установа од посебног значаја за државну заједницу и Војску СЦГ, намењен за припреме појединаца, команди, јединица и установа ради ангажовања у мировним мисијама, праћења њиховог ангажовања и уопштавања искустава.

Када су донети *Стратегија одбране* (октобар 2004. године) и *Закон о мировним операцијама* (децембар 2004. године) створени су нови доктринарни и правни оквири за учешће ВСЦГ у мировним операцијама. У *Стратегији одбране* Војска добија нову мисију – учешће у светским и регионалним процесима изградње и очувања мира. Првобитна намена Центра овим документима је проширена. Оспособљавање ВСЦГ за нову мисију постаје један од циљева општих реформских процеса система одбране и Војске СЦГ.

Закон о мировним операцијама, поред осталог, предвиђа постојање Центра за мировне операције, који треба да образује Савет министара својом одлуком. Како одлука Савета министара о формирању Центра није још донета (законски рок је био април 2005. године), организација Центра остала је онаква каква је успостављена актом о формирању Центра за мировне операције (ЦМО) у октобру 2003. године. Центар је установа Генералштаба ВСЦГ потчињена заменику начелника ГШ ВСЦГ.

■ ЗАДАЦИ

Тежишни задаци ЦМО јесу: обука појединаца и јединица за мировне операције, управљање материјалним и људским ресурсима (селекција кадра за учешће у мировним операцијама, формирање базе података, опремање лица), праћење ангажовања појединаца и јединица ВСЦГ у мировним мисијама, координација планирања припрема снага за мировне мисије са организацијским јединицама Министарства одбране, ГШ ВСЦГ и органа државне заједнице, процена и евалуација ангажовања СЦГ у мировним операцијама, праћење и проучавање искуства из обуке оружаних снага страних земаља из области мировних операција.

Центар је од свог формирања остварио значајне резултате на успостављању система селекције, евиденције и обуке лица за мировне операције. Један од проблема са којима се суочио приликом избора кадра за обуку појединаца било је утврђивање критеријума за избор кандидата за обуку и селекцију на основу захтева међународних организација и Центра за обуку кадра за мировне операције. До почетка 2004. године била је рас-

прострањена појава да се на обуку у иностранство шаљу лица која не испуњавају све потребне услове за учешће на различитим видовима оспособљавања (курсевима, семинарима, посетама и вежбама) из области мировних операција.

Доношењем *Правилника о критеријумима за избор и припремање професионалних припадника ВСЦГ за мировне операције* прописани су општи и посебни критеријуми за избор кадра, који су усклађени са критеријумима УН, односно НАТОа. Правилником су прописани надлежност Центра и координација са организацијским јединицама МО и ГШ ВСЦГ из области селекције и избора кадра. Усвајање критеријума у процесу селекције знатно је унапредило избор мотивисаног и квалитетног кадра за обуку ради учешћа у мировним операцијама, што су у више наврата истицали представници земаља у које су наши официри и подофицири упућивани на обуку.

Сопственим знањем креиран је софтвер за базу података у ЦМО, чиме је створен ефикасан инструмент за прецизну евиденцију лица која су завршила одређену врсту обуке. Успостављена је база њихових персоналних података, која је релевантна за учешће у мировним операцијама, и омогућена је бржа селекција кадра за упућивање на обуку или у мировне мисије. Центар, иначе, улаже знатне напоре да постојећу базу података увече у програмски пакет КАИС МО. Предузети су практични кораци у координацији са Управом за везу и информатику ГШ ВСЦГ да се та активност реализује.

■ ОБУКА У ИНОСТРАНСТВУ

Обука појединаца реализује се у земљи и центрима за обуку у иностранству. Према *Закону о мировним операцијама*, ЦМО има важну улогу у реализацији обуке у иностранству и у реализацији курсева чији је циљ да оспособе припаднике ВСЦГ за дужности у мултинационалним операцијама.

Центар је извршио категоризацију курсева за мировне операције у иностранству и у сарадњи са Управом за кадрове МО почео наменски избор лица у складу са захтеваним критеријумима и потребама Војске.

А, О Б А В Е З А И П Р А В Д А

На билатералној основи изабране су земље са којима се развија сарадња у оспособљавању појединих профила професионалних припадника ВСЦГ.

Да би Војска СЦГ достигла потребне стандарде за обуку појединца за мировне операције и могла самостално да оспособљава своје официре за дужности у мировним операцијама, Центар настоји да добије лиценцу УН за курс војних посматрача и лиценце за друге курсеве (односно да постане регионални Центар за обуку). Услов да би се добила међународна лиценца јесте да Центар постане међународни, што значи да се обука изводи на енглеском језику, да око 50 одсто слушалаца буду странци и да се настава одвија према прихваћеним стандардима УН, односно Партнерства за мир и Натоа.

У овој години Центар ће уз помоћ страних партнера организовати два таква курса: штабни курс и курс за војне посматраче. Припреме за почетак штабног курса приведене су крају.

У сваком тренутку спремни да помогну: припадници мисије MONUC у Демократској Републици Конго

■ НАЦИОНАЛНИ КУРСЕВИ

Планирано је да се штабни курс за мировне операције реализује у сарадњи са оружаним снагама Краљевине Шведске од 29. маја до 15. јуна 2006. године, уз помоћ њихових инструктора и предавача. Курс ће се реализовати на енглеском језику према Програму Партнерства за мир. У улози дублера руководиоца курса и вођа група биће четири официра ВСЦГ која су завршила припреме у Међународном центру за обуку (SWE-DINT) у Шведској.

Курс за војне посматраче организоваће се у сарадњи са Финском. Биће изведен на енглеском језику, према Програму Уједињених нација, а реализоваће га фински инструктори уз асистенцију инструктора из ВСЦГ. Курс ће бити интернационалан, а намењен је за официре из земаља западног Балкана.

Поред наведених курсева, Центар је планирао да у овој години изведе неколико националних курсева са страним инструкторима: курс из МХП, у сарадњи са Институтом из Санрема, и курс МХП са МКЦК. Од националних курсева са сопственим инструкторима, ЦМО је планирао реализацију основног курса за мировне операције и курса за командире јединица.

Центар је учинио значајне напоре да сакупи и систематизује војностручну литературу из области мировних операција, и у електронском, и у штампаном облику. Та литература се не користи само у Центру већ и у Војној академији, посебно на последипломским студијама за израду семинарских и дипломских радова. Центар је велики део литературе превео са енглеског на српски језик.

Поред тога, током 2004. и 2005. године Центар је радио на приручнику за припреме, који садржи захтеване тематске садржаје и теме за обуку појединца и јединица за МО. Приручник који ће имати неколико стотина страница је у завршној фази израде.

Центар поклања изузетну пажњу оспособљавању сопственог састава, у чему је постигао запажене резултате. С обзиром

на чињеницу да нема приоритет у школовању кадра, тежиште напора у области школовања биле су последипломске студије у облику магистеријума или специјалистичких студија.

Адаптирањем просторија Центра и опремањем савременом информатичком опремом уз помоћ Краљевине Холандије, створени су повољни услови за рад. Радна места су увезана у глобалну и интерну мрежу и обезбеђени су просторни услови за квалитетан рад. У фази је израда пројекта за смештај страних студената и инструктора у Касарни "Бањица II" (ЦМО је добио задатак да уради пројекат адаптације Малог интерната, а Холандија и Норвешка су наговестиле спремност да обезбеде финансијска средства).

■ КВАЛИТЕТ КАДРА

Знатном броју припадника Центра пружена је прилика да се оспособљава у иностранству. У периоду од 2003. до краја маја 2006. године старешине и цивилна лица из Центра учествовали су на 38 курсева из области мировних операција у иностранству. У току 2005. године било је упућено 19 лица. Упућивање на курсеве било је у функцији оспособљавања припадника Центра за обављање функционалне дужности. Поред тога, једно лице из састава Центра је у школској 2005/2006. години упућено на Балтички колеџ одбране у Естонију.

Ова околност условљена је потребом прихватања и уједначавања стандарда и критеријума обуке, размене знања и искустава и потребом њихове примене у раду. Око 70 одсто припадника Центра течно говори енглески језик, док је на курсеве језика у последње две године упућено још шест лица.

Важан облик оспособљавања представља и непосредно искуство у мировним операцијама. Из састава Центра шест лица је учествовало у мировним операцијама. Тај број током 2006. године вероватно ће се повећати довођењем људи са искуством из мировних операција и слањем официра из састава Центра у мировне операције (Авганистан). ■

Ранко МАЧКИЋ

За садашње и будуће кандидате

СТАТУСНА ПИТАЊА

Постоји велико занимање припадника ВСЦГ за одлазак у мировне мисије. Али добра воља није довољна. Постоји слово Закона, затим правилници, одредбе... У редовима који следе заинтересовани ће моћи да стекну праву слику о томе што се од њих тражи.

Учешћу професионалних припадника Војске у мировним операцијама у иностранству одлучује Скупштина Србије и Црне Горе на предлог Савета министара, уз претходну сагласност надлежних органа држава чланица. После доношења одлуке Скупштине Србије и Црне Горе Врховни савет одбране доноси одлуку о упућивању припадника Војске у мировне операције, на основу које министар одбране доноси наредбу о привременом упућивању у мировну операцију.

Права и дужности професионалних припадника Војске за време учешћа у мировним операцијама уређују се уговором.

Професионални припадници Војске за време учешћа у мировним операцијама имају право на накнаду плате и друга новчана примања у земљи, у износу који би остварили да су на служби у Војсци. Поред права на плату и друга новчана примања у земљи, професионални припадници Војске у мировним операцијама имају право и на плату и друга новчана примања по основама и мерилима који су прописани Уредбом о платама и другим новчаним примањима професионалних припадника Војске Србије и Црне Горе, особља цивилне заштите и запослених у органима управе Савета министара, за време учешћа у мировним операцијама и другим активностима у иностранству (*Службени војни лист бр. 29/2005*).

Плата учесника у мировној операцији састоји се из:

- основне плате утврђене у коефицијенту у зависности од чина;

- додатака за командну и штабну дужност у коефицијенту који зависи од дужности (командант, командир, заменик или ако обавља штабне дужности у мултинационалним саставима и командама);

- додатака за специфичну дужност у коефицијенту који зависи од дужности (пилоту, падо-

бранцу, осталом летачком особљу и санитетској екипи за аеро-медицинску евакуацију, команданту брода, осталим лицима укрцаним на брод, лицима која врше деминирање, рониоцу, лекару, лицима која врше извиђачка и противтерористичка дејства, лицима која врше РХБ извиђање и деконтаминацију);

- додатака за ризик у служби у коефицијенту који зависи од услова који владају на подручју мировне операције (чести или повремени оружани инциденти, подручја погођена природним и другим катастрофама, подручја повремених инцидената, где постоји повећана опасност од скривених или напуштених убојних средстава, подручја где владају заразне болести);

- додатака за географске и климатске услове у коефицијенту који зависи од географског подручја и климатских специфичности који утичу на услове рада и извршавања задатака (подручје високих планина, пустињско, тропско или поларно подручје).

За време учешћа у мировној операцији професионални припадници Војске имају право и на:

- бесплатан превоз, смештај и исхрану у складу са међународним уговором, другим међународним актом или одлуком министра и за то не припада накнада;

- накнаду трошкова превоза у посебним случајевима, уз сагласност начелника ЦМО, када путују у вези са коришћењем: одсуства ради обиласка брачног друга или деце – једном годишње тек након шест месеци непрекидног боравка у мировној операцији и одсуства због смрти брачног друга или детета. Накнада трошкова превоза исплаћује се у износу стварне цене карте, односно трошкова за превозно средство које се користи.

Време проведено у мировним операцијама професионалним припадницима Војске, особљу цивилне заштите и запосленима рачуна се у стаж осигурања у двоструком трајању. Под временом проведеним у мировним операцијама рачуна се и време проведено у заробљеништву и на лечењу.

Професионални припадници Војске за време учешћа у мировним операцијама и другим активностима у иностранству осигурани су у случају рањавања, повреда или смрти.

У случајевима повреде, рањавања, болести или смрти, професионални припадници Војске за време учешћа у мировним операцијама остварују право на накнаду штете и друга права, у складу са прописима о накнади штете међународне организације под чијим се покровитељством спроводи мировна операција или друга активност у иностранству.

За време учешћа у мировним операцијама професионални припадници Војске обављају службу у складу са прописима којима је уређена служба у Војсци и дужни су да поступају и у складу са прописима Организације уједињених нација за извођење мировних операција и прописима за извођење конкретних операција и других активности. ■

Мате МАРТИНИЋ

Висока стручност наших старешина потврђена је и у Анголи: пуковник Живан Нешић (први сдесна), мисија UNAVM

Уредник прилога Бранко КОПУНОВИЋ,
аутори текстова: припадници Центра за мировне операције
ГШ ВСЦГ, лектор Мира ПОПАДИЋ,
ликовно-графички уредио Бранко СИЉЕВСКИ,
коректура Слађана ГРБА